

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Historicolitteraria 17 (2017)

ISSN 2081-1853

DOI 10.24917/20811853.17.26

VARIA

Bartłomiej Juszcak

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

„Reżyserzy scen krakowskich lat 1945–1989: znani, mniej znani, godni przypomnienia” (sprawozdanie)

Pracownia Teatru i Dramatu Instytutu Filologii Polskiej oraz Zespół Komparatystyki Teatru Instytutu Neofilologii, działające w Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, zorganizowały w dniach 19–20 października 2017 r. ogólnopolską konferencję naukową poświęconą artystom teatralnym związanym z Krakowem. „Reżyserzy scen krakowskich lat 1945–1989: znani, mniej znani, godni przypomnienia” – to idea przyświecająca tym, którzy zechcieli zmierzyć się z dziedzictwem teatralnym pozostawionym przez twórców spektakli minionego półwiecza, dzieł odchodzących nieuchronnie w niepamięć. W gościnnych progach Uniwersytetu Pedagogicznego wystąpiło szesnaścioro prelegentów, w tym nauczyciele akademicy, doktoranci oraz pasjonaci związani z teatrem. W czasie dwudniowego spotkania przypomniano ważne niegdyś przedstawienia powstałe w Krakowie, jak też sylwetki reżyserów: Tadeusza Bradeckiego, Ireny Babel, Jerzego Merunowicza, Rudolfa Zioly, Lidii Zamkow, Piotra Paradowskiego, Aleksandry Mianowskiej, Romana Zawistowskiego, Bohdana Korzeniewskiego, Jerzego Ronarda Bujańskiego, Bronisława Dąbrowskiego. Odniesiono się do postaci Krzysztofa Niemczyka, krytyka Tadeusza Kudlińskiego oraz do działalności Teatru STU. Nie zabrakło również wystąpień poświęconych Jerzemu Grotowskiemu i Tadeuszowi Kantorowi.

Po uroczystym otwarciu obrad przez prorektora prof. Bogusława Skowronka oraz przywitaniu zgromadzonych przez dyrektora Instytutu Filologii Polskiej dr hab. Ewę Młynarczyk głos zabrali prelegenci. Postać Tadeusza Bradeckiego, reżysera i aktora Teatru Starego (także późniejszego dyrektora), przedstawiła Joanna Walaszek z Katedry Teatru i Dramatu Uniwersytetu Jagiellońskiego. W wystąpieniu Walaszek została zawarta kwintesencja twórczości Bradeckiego z lat 1983–1988. Referentka zaprezentowała go jako reżysera w pełni świadomego swoich wyborów artystycznych oraz odnoszącego spore sukcesy mimo silnie oddziałującej jeszcze na zespół aktorski legendy Konrada Swinarskiego. Na o wiele bardziej nieprzychylnie okoliczności losu natknęła się związana od początku z Krakowem Irena Babel, reżyserka i dyrektor Teatru Ludowego w Nowej Hucie w latach 1966–1971. O trudach

związanych z prowadzeniem i promowaniem tej instytucji teatralnej, czyli o „drodze przez mękę”, opowiadała Magdalena Sadlik z Uniwersytetu Pedagogicznego. Do znacznie mniej rozpoznawalnej postaci odwołał się w swoim wystąpieniu Michał Mizera z Uniwersytetu Warszawskiego, przybliżając sylwetkę Jerzego Merunowicza, aktora, reżysera i pedagoga Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Krakowie, twórcy związanego z Teatrem Młodego Widza (obecnie Teatr Bagatela im. T. Boya-Żeleńskiego).

Drugą sesję rozpoczęło wystąpienie Bartłomieja Juszcaka z Uniwersytetu Pedagogicznego. Przypomniwał on zgromadzonej publiczności spektakle Rudolfa Zioly z początkowego okresu twórczości, które ten wyreżyserował w Teatrze im. J. Słowackiego oraz w Teatrze Starym. O krakowskich sezonach reżyserki Lidii Zamkow opowiedziała Ewa Łubieniewska z Pracowni Teatru i Dramatu Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. W swoim bogatym w materiały archiwalne wystąpieniu Łubieniewska zwróciła uwagę na wymowne zakończenia spektakli zrealizowanych przez Zamkow. Na koniec głos zabrał Stanisław Cz. Kurdziel, który odwołując się do własnych wspomnień i notatek poczynionych w związku z obejrzanymi kiedyś spektaklami, omówił dorobek twórczy Piotra Paradowskiego.

Wystąpieniem poświęconym spektaklowi *Exodus* w Teatrze STU z 1974 r. rozpoczęto trzecią i ostatnią sesję w pierwszym dniu konferencji. Krystyna Latawiec z Pracowni Teatru i Dramatu Uniwersytetu Pedagogicznego opowiedziała zebranym o odbiorze spektaklu oraz zaprezentowała fragmenty oryginalnego zapisu tekstu przedstawienia, do którego udało jej się dotrzeć. Czwartkowe spotkanie zakończyło wystąpienie Aleksandry Koman z Zespołu Komparatystyki Teatru Instytutu Neofilologii Uniwersytetu Pedagogicznego dotyczące realizacji sztuk Luigiego Pirandella w Krakowie. Na warsztat została wzięta sztuka *Jakiej mnie pragniesz* w reżyserii Aleksandry Mianowskiej.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od referatu Marka Pieniążka z Pracowni Teatru i Dramatu Uniwersytetu Pedagogicznego pt. *Wielopole wielokrotnie: prze-strzenna reżyseria afektu*. Kolejno głos zabrali także Wanda Świątkowska z Katedry Performatyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, analizująca problem mitu stworzonego przez Jana Kotta wokół spektaklu *Hamlet* w reżyserii Romana Zawistowskiego z 1956 r.; następnie Maria Makaruk z Uniwersytetu Warszawskiego, rozpatrująca sprawę rzekomej prowokacji w *Dziadach* wyreżyserowanych przez Bohdana Korzeniewskiego w 1963 r. w Teatrze im. J. Słowackiego.

Po krótkiej przerwie w trakcie drugiej sesji przypomniano sylwetki dwóch reżyserów – Jerzego Ronarda Bujańskiego oraz Bronisława Dąbrowskiego. O pierwszym z nich, a zarazem pierwszym powojennym dyrektorze Teatru Starego w Krakowie, opowiadał Tadeusz Kornaś z Katedry Teatru i Dramatu Uniwersytetu Jagiellońskiego. W swoim wystąpieniu odwołał się do początkowych, powstających w trudach spektakli odradzającego się teatru. O Bronisławie Dąbrowskim mówiła z kolei Diana Poskuta-Włodek, reprezentująca Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Teatr im. J. Słowackiego. Referentka przypomniała najważniejsze przedstawienia Dąbrowskiego powstałe w Teatrze im. J. Słowackiego (w latach 1946–

1954 połączonego z Teatrem Starym i funkcjonującego pod nazwą Miejskie Teatry Dramatyczne). Dostrzegła w nich oraz w pozostałej twórczości reżysera odbicie jego artystycznych doświadczeń z okresu międzywojennego. Sesję zakończyło wystąpienie Agnieszki Wójtowicz poświęcone politycznemu zaangażowaniu Jerzego Grotowskiego w krakowskie życie publiczne. Zdaniem badaczki mogło ono wywrzeć silny wpływ na późniejszą twórczość tego artysty.

Piątkowe obrady domknęły dwa wystąpienia. Katarzyna Winiarska-Ścisłowicz z Katedry Teatru i Dramatu Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawiła postać Krzysztofa Niemczyka, twórcy sytuowanego przez badaczy na granicy pomiędzy sztuką teatralną a akcją artystyczną. Wypowiedź ta skłoniła zebranych do żywej dyskusji na temat możliwości rozgraniczenia tego, co dzisiaj nazwalibyśmy prowokacją, od tego, co ówczasie mogło być uznane za sztukę. Konferencję zamknął referat przygotowany przez Natalię Wrzeszcz z Uniwersytetu Pedagogicznego, która odniosła się do biografii krytyka krakowskiej sceny teatralnej Tadeusza Kudlińskiego.

Na zakończenie dwudniowego spotkania organizatorzy złożyli podziękowania gościom i prelegentom za czynny udział w dyskusjach, za przygotowanie referatów i wymianę myśli. Nie zabrakło też słów uznania dla gospodarzy za podjęcie szczytnej inicjatywy zorganizowania konferencji poświęconej badaniom nad historią teatru, w szczególności krakowskiego. W zamierzeniu organizatorów ma ona mieć charakter cykliczny.

Bartłomiej Juszcak: bartlomiej.juszcak@gmail.com